CZU: 343.9 **DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.12158690**

O NOUĂ DIMENSIUNE APLICATIVĂ A CRIMINOLOGIEI CONTEMPORANE

Iacub Irina

doctor în drept, conferențiar universitar,
Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată
ORCID: 0000-0002-8349-2789

The study focuses on highlighting the role of criminology and the criminologist in contemporary society. Starting from the special significance of criminology in the realization of the state's anti-crime policy, the paper emphasizes the need to extend the use of its results to new important areas of state activity. Specifically, it proposes extending forensic criminological expertise from draft legislation to legislation already in force. In support of this proposal, it gives examples of the possible benefits that can be obtained in a rather sensitive area of our society: the judiciary and the act of justice.

Keywords*: criminology, criminologist, anticrime policy, expertise in legal acts, legal-criminological expertise, anti-corruption expertise.*

Vom iniția studiul cu precizarea faptului că acesta se vrea a fi privit în esență ca o pledoarie în apărarea *criminologiei* (inclusiv, *criminologului*) și promovarea acesteia ca domeniu al științei și activității practice socio-statale.

De la început, vom sublinia că pentru a înțelege semnificația socială a *criminologiei,* ca domeniu al științei, este absolut necesar mai întâi de toate de conștientizat realitatea conform căreia *criminalitatea* reprezintă una dintre cele mai grave probleme sociale ale contemporaneității (și nu numai). Ea este destul de dureros percepută de către populație, întrucât teama față de crime subminează funcționarea normală a relațiilor sociale, perturbă activitatea instituțiilor sociale, privează cetățenii de credința în protecție față de amenințările criminale, diminuează autoritatea și prestigiul puterii [1].

În acest context al sumbrei realități, vom reitera *definiția criminologiei*, pe care o înțelegem ca fiind *o știință ce se ocupă de studiul fenomenului criminalității (ca formă a devianței sociale), sub aspectul esenței, particularităților, cauzelor și efectelor, în scopul prognozării acestuia și identificării celor mai potrivite și optime măsuri de prevenire și contracarare.*

Trebuie să recunoaștem că numai din conținutul acestei definiții este destul de evidentă importanța acestei ramuri a științei pentru un stat și o societate!

În doctrină, la acest capitol, pe bună dreptate, se susține că *criminologia* are o semnificație deosebită atât teoretică, cât și practică [2, p. 88]. *Semnificația teoretică* este determinată de criminalizarea multor sfere ale relațiilor sociale

(internaţionale, politice, economice, juridice, judiciare etc.) şi accentuarea necesităţii în cunoştinţe criminologice. La rândul său, *semnificaţia practică* a *criminologiei* constă în elaborarea strategiei de contracarare a criminalităţii (la scară globală, regională, locală), elaborarea de recomandări orientate spre prevenirea şi suprimarea infracţiunilor [3, p. 169-170]. În acest sens, cercetările criminologice constituie fundamentul ştiinţific al strategiei de luptă împotriva *criminalităţii*, datele acestora fiind luate în consideraţie la elaborarea programelor de dezvoltare social-economică a societăţii [1], condiţionând eficienţa acestora. În acelaşi timp, o semnificaţie practică distinctă o au şi eforturile criminologilor orientate spre optimizarea activităţii de aplicare a legilor [3, p. 170].

Plecând de la semnificaţia deosebită a *criminologiei*, putem afirma că la fel de important şi necesar este şi *criminologul*, ca profesionist, adică cel mai bun cunoscător al domeniului dat. În pofida acestui fapt şi a vârstei onorabile a *criminologiei* ca ştiinţă, *specialitatea criminologie,* după cum ştim, a fost recunoscută „oficial” la noi doar cu câţiva ani în urmă (în anul 2018), fiind introdusă în *Nomenclatorul domeniilor de formare profesională pentru învăţământul superior* [4], sub cifrul – *0421.2 Criminologie şi ştiinţe penale*.

Evident, în acest context, nu putem să nu ne întrebăm retoric: dacă până acum în sistemul nostru de învăţământ superior nu au fost formaţi *criminologi*, atunci ce fel de profesionişti au fost şi sunt implicaţi în procesul de elaborare şi implementare a *politicii penale* a statului [5, p. 45-49] – *politică anticrimă* orientată spre prevenirea şi contracararea criminalităţii?

Dincolo de acest aspect, totuşi trebuie să recunoaştem că în activitatea statului, mai ales pe segmentul *politicii penale*, la moment, *criminologia* ca domeniu al cunoaşterii este aplicată. Nu vom expune o listă concretă de sfere sau domenii de activitate în care se aplică aceasta nemijlocit, întrucât aşa cum nu avem formarea profesională de *criminolog* (ci de jurist), am putea ceva să omitem din necunoaştere.

Cu toate acestea, totuşi la un domeniu concret ne vom reţine atenţia. Este vorba despre *expertiza anticorupţie a proiectelor de acte normative*, expertiză desfăşurată, potrivit legislaţiei (art. 35 din *Legea privind actele normative* nr. 100/2017 [6]), în cadrul procesului legislativ şi normativ al autorităţilor statului [7, p. 83-93].

Fără a intra în multe detalii, vom menţiona că *expertiza anticorupţie* are menirea să identifice şi să elimine *factorii de risc* din conţinutul proiectelor de acte normative (adică a normelor juridice defecte) pentru ca astfel să fie prevenite *riscurile de corupţie* în aplicarea acestora (altfel spus, a infracţiunilor

de corupţie) [8, p. 265-280].

Aşa cum am subliniat în unul din studiile ştiinţifice publicate relativ recent, în context, cel mai important moment este că, prin esenţa sa, *expertiza anticorupţie* reprezintă o *expertiză juridico-criminologică* [9, p. 191-203]. Deci, atestăm indubitabil un domeniu destul de important al activităţii statului în care este valorificată intens şi în exclusivitate *criminologia*.

Eficienţa şi rezultativitatea *expertizei anticorupţie,* ca instrument criminologic, pot fi apreciate în baza studiilor realizate de Centrul Naţional Anticorupţie (în continuare – CNA). Recomandăm lectura acestora!

În anul 2021, CNA a publicat deja al treilea studiu [10] în care a prezentat o evaluare a *expertizei anticorupţie* desfăşurată în anii 2019-2020 (asupra a 1448 proiecte de acte normative) sub aspectul eficienţei, costurilor şi impactului.

Enunţarea acestuia nu este întâmplătoare, întrucât unul din rezultatele *expertizei anticorupţie*, menţionate de CNA, prezintă un interes deosebit. Este vorba despre *evaluarea costurilor proiectelor de acte normative promotoare de interese.* Respectiv, CNA a enunţat următoarele costuri:

- *costuri iminente* – a proiectelor adoptate: 2,54 miliarde lei;
- *costuri evitate* – a proiectelor respinse sau retrase (ca urmare a recomandărilor experţilor): 1,539 miliarde lei.

Observăm că cifrele sunt cu adevărat impunătoare! Pe lângă acest rezultat (destul de concludent), merită subliniat şi faptul că datorită *expertizei anticorupţie* au fost anihilaţi o multitudine de *factori de risc*, precum şi prevenite numeroase *riscuri de corupţie* (CNA neoferind cifre concrete în acest sens).

Plecând de la aceste date, evident, nu putem să nu recunoaştem valoarea reală şi extrem de importantă a *criminologiei* (a instrumentarului oferit de această ştiinţă) pentru implementarea practică a *politicii anticrimă* a statului.

Ca urmare, e logic să ne întrebăm dacă este justificată valorificarea *criminologiei* doar sub această formă în activitatea desfăşurată actualmente de către CNA (adică, doar în *expertizarea juridico-criminologică* a proiectelor de acte normative)?

În opinia noastră, răspunsul este evident negativ! Suntem de părerea că valorificarea potenţialului *criminologiei* trebuie substanţial extinsă în activitatea CNA (şi nu doar). În special, sugerăm cu încredere extinderea *expertizei anticorupţie* (expertizei juridico-criminologice) de la proiectele de acte normative la actele normative aflate deja în vigoare.

În acest context, vom sublinia că în rezultatul cercetării teoretico-empirice a unor asemenea probleme precum *efectul criminogen şi victimizant al dreptului*

[11, p. 210-233], am ajuns la concluzia că în contextul realizării *politicii anticrimă a statului*, instrumentarul criminologic trebuie utilizat cu precădere asupra *cauzelor fenomenului criminalităţii*, adică *în scopul prevenirii acestuia.* Pârghia principală în acest sens este *legislaţia* statului. De la ea porneşte atât ordinea în stat, cât şi devierile de la această ordine [12, p. 119-132].

Acest ultim efect al legislaţiei (al dreptului în general) se produce din cauza că legiuitorul, de regulă, stabileşte diferite forme de răspundere juridică pentru nerespectarea legilor, dar nu se preocupă de formularea textului normativ în aşa fel încât să prevină conduitele ilicite.

Plecând de la aceasta, considerăm destul de justificată şi absolut necesară consolidarea *politicii anticrimă* a statului prin realizarea *expertizei juridico-criminologice* asupra întregului sistem legislativ aflat în vigoare (desigur, plecând de la cele mai importante acte normative).

În vederea susţinerii acestei idei, vom exemplifica unele beneficii pe care le-am putea obţine dacă vor fi supuse *expertizării criminologice* şi legile în vigoare. Respectând trendul celor mai importante şi răsunătoare evenimente care au loc la moment în societatea noastră, ne vom referi la problema justiţiei, evident, fără comentarii politice.

Aşadar, principala acuzaţie adusă sistemului judecătoresc este că judecătorii sunt corupţi, reforma justiţiei desfăşurată fiind axată în principal pe eliminarea din sistem a unor astfel de judecători. În condiţiile în care până la moment, niciun judecător nu a fost condamnat definitiv pentru acte de corupţie, observăm totuşi că judecători „coruptibili” (neintegri) au fost identificaţi, aceştia nepromovând prevetting-ul (procedură de evaluare a integrităţii judecătorilor şi nu numai).

Dincolo de alte neajunsuri ale aşa-zisei „reforme a justiţiei”, ne întrebăm în contextul dat în ce măsură este posibilă curăţarea sistemului de elemente corupte şi menţinerea acestuia „curat”, dacă legislaţia în domeniu rămâne neatinsă, rămâne aceeaşi?

În opinia noastră, ceea ce avem astăzi în acest sistem, se datorează în mare parte şi legislaţiei ce reglementează domeniul. În alţi termeni, chiar dacă ar suna prea grav, „corupţia” în sistemul judecătoresc este generată într-o anumită măsură de însăşi cadrul normativ în vigoare.

Vom explica. Tolerarea şi favorizarea tacită a actelor de corupţie este cauzată în esenţă de *ineficienţa instituţiei răspunderii* judecătorilor (în special, *răspunderii disciplinare*), a instituţiei *sancţiunilor procesuale,* precum şi a *controlului judiciar*. Toate aceste instituţii juridice, în virtutea ineficienţei lor normative, trebuie privite ca fiind cauze ale corupţiei din sistem (şi nu doar). Ca

urmare, prin consolidarea, eficientizarea acestora ar putea fi *prevenite* conduitele coruptibile ale judecătorilor. Mai mult, în paralel, această măsură ar reduce substanţial şi *efectul victimizant al actului de justiţie* asupra justiţiabililor [13, p. 151-164] şi, într-un final, ar determina consolidarea *calităţii actului de justiţie*.

Cu titlu de exemplu, ne vom reţine doar la un aspect al acestei problematici. Bunăoară, referitor la *ineficienţa instituţiei răspunderii disciplinare* vom atrage atenţia la necesitatea absolută ca această instituţie să acopere toate conduitele negative ale judecătorului de natură să compromită actul justiţiei. Una dintre acestea ţine, în opinia noastră, de nemotivarea sau motivarea insuficientă, contrară raţionamentului juridic a hotărârilor judecătoreşti.

Detaliind, vom preciza că, în general, se cunoaşte că înainte de a-şi manifesta voinţa pe fondul unei cauze, ca soluţie a acesteia, judecătorul desfăşoară un amplu proces de analiză logică a elementelor deduse în faţa sa, fapt de natură să garanteze corectitudinea finală a acesteia, legalitatea şi temeinicia sa.[1] Pentru ca întreg acest *silogism juridic/judiciar* [2] să convingă justiţiabilul de adevărul dedus de judecător şi transpus în decizia sa, de legalitatea şi temeinicia acestuia, este absolut necesar să fie exprimat într-o anumită formă şi adus la cunoştinţa sa. Singura modalitate de realizare a acestui deziderat constă în transpunerea silogismului în conţinutul hotărârii judecătoreşti [14, p. 104].

În mod corespunzător, referitor la conţinutul hotărârii judecătoreşti, *Codul de procedură civilă al Republicii Moldova* [15] stabileşte expres în art. 241 alin. (5) că: „În motivare se indică: circumstanţele cauzei, constatate de instanţă, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanţe, argumentele invocate de instanţă la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanţa.” Aşadar, în temeiul acestei norme, silogismul judiciar urmează să fie prezentat în mod obligatoriu în *partea de motivare a hotărârii judecătoreşti*. Cu referire la importanţa acestei exigenţe, în doctrină se menţionează că „*obligaţia motivării* se impune spre a arăta că judecătorii au examinat fiecare pretenţie sau obiecţie pe care au înaintat-o părţile şi, totodată, spre a se da posibilitate instanţelor superioare să controleze dacă judecarea s-a

[1] Potrivit art. 239 din *Codul de procedură civilă al RM:* „Hotărîrea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărîrea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţă de judecată”.

[2] Silogismul judiciar are o structură asemănătoare cu a oricărui tip de silogism cu deosebirea că întotdeauna majora sa este norma juridică iar minora fapta ce trebuie încadrată în lege. Concluzia formulată de judecător ne oferă indicii asupra soluţiei juridice formulate în decizie.

făcut cu respectarea legii [16, p. 546; 17, p. 86].

Dincolo de caracterul rezonabil şi dezirabil al exigenţei enunţate, un interes distinct prezintă pârghia juridico-normativă care permite şi asigură realizarea acesteia. Până nu demult, un element important al acestei pârghii a fost cuprins în instituţia *răspunderii disciplinare a judecătorilor,* care la moment deja nu mai există.

Cu titlu de concretizare, vom menţiona că în anul 2018 (prin Legea nr. 136/2018 [18]) a fost abrogată dispoziţia normativă cuprinsă în art. 4 alin. (1) lit. o) din *Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor* nr. 178/2014 [19], care reglementa următoarea abatere disciplinară „utilizarea unor expresii inadecvate în cuprinsul hotărârilor judecătoreşti ori motivarea în mod vădit contrară raţionamentului juridic, de natură să afecteze prestigiul justiţiei sau demnitatea funcţiei de judecător”. Dincolo de complexitatea şi calitatea precară a formulării dispoziţiei în cauză (subliniată şi de însăşi *Comisia de la Veneţia* [20, par. 26-28]), trebuie să recunoaştem că, în esenţă, aceasta a fost şi rămâne a fi (întrucât nu a fost înlocuită cu alta) unica normă care interzicea judecătorului să-şi motiveze hotărârile „vădit contrar raţionamentului juridic”, altfel spus, axată nemijlocit pe sporirea responsabilităţii judecătorului de calitatea motivării actelor sale.

În acord cu acest eveniment legislativ, Consiliul Superior al Magistraturii a menţionat [21, p. 54]: „[j]udecătorul nu poate fi tras la răspundere disciplinară pentru calitatea sau suficienţa motivării unei hotărâri judecătoreşti, care ţine de actul de justiţie şi poate fi examinată doar de o instanţă superioară. Totuşi judecătorul nu poate ignora complet cerinţele legii cu privire la motivare, prin lipsa completă a motivării sau utilizarea unor argumente vădit contrare raţionamentului juridic. O hotărâre judecătorească care include doar soluţii, fără a analiza argumentele care au dus la soluţia adoptată, este o hotărâre care este vădit contrară raţionamentului juridic”.

În doctrină, la acest capitol s-a subliniat că „chiar dacă fapta care priveşte motivarea hotărârilor judecătoreşti a fost exclusă din categoria abaterilor disciplinare, totuşi aceasta nu poate rămâne în afara măsurilor de disciplinare a judecătorilor, întrucât, destul de frecvent, în practica judiciară, pot fi atestate hotărâri judecătoreşti în care soluţiile nu sunt motivate suficient sau chiar deloc”. În încercarea cercetătorilor de a oferi unele soluţii în acest sens, s-a opinat că „asemenea fapte cad sub incidenţa dispoziţiilor art. 4 alin. (1) lit. i) din Legea nr. 178/2014, care prevăd abaterea disciplinară de *încălcare a normelor imperative ale legislaţiei în procesul de înfăptuire a justiţiei* (atât

timp cât legislația procesuală prevede obligativitatea motivării deciziilor judecătorești, de orice natură) [22, p. 133].

Evident, nu putem nega logica unei astfel de calificări, dar cu regret, nu există nicio certitudine că autoritatea competentă de constatarea şi sancţionarea abaterilor disciplinare ale judecătorilor va fi pe aceeaşi poziţie. Respectiv, o astfel de versiune este din start marcată de incertitudine.

Pe de altă parte, în opinia noastră, problema nemotivării/motivării insuficiente a hotărârilor judecătoreşti (care, prin esenţă, reprezintă o formă de *încălcare a normelor imperative ale legislaţiei în procesul de înfăptuire a justiţiei*) poate fi ridicată şi în cadrul exercitării căilor de atac, mai ales că instanţele de control judiciar sunt obligate să verifice caracterul legal şi întemeiat al acestora. În cazul dat, paradoxal este că, în condiţiile în care doar o motivare suficientă şi completă a hotătârii judecătoreşti face posibilă (permite) exercitarea efectivă a controlului judiciar, legea procesuală (în special, cea civilă) nu prevede ca temei de contestare a hotărârii judecătoreşti *lipsa motivării* sau *motivarea insuficientă* (drept criteriu important de admisibilitate) a acesteia.

Plecând de la cele enunţate, vom sublinia că reglementarea unei obligaţii în sarcina judecătorului (avem în vedere cele mai importante obligaţii de care depinde calitatea, caracterul legal şi echitabil al procesului judiciar) nu echivalează cu garantarea executării acesteia. Pentru a asigura efectiv onorarea acestei obligaţii, legea trebuie să prevadă expres consecinţele negative ce pot surveni în caz de neglijare.

Aşadar, în condiţiile în care un judecător nu poate fi tras la răspundere disciplinară pentru motivarea precară (totală sau parţială) a hotărârii sale (o astfel de conduită nefiind recunoscută ca abatere disciplinară), iar, în paralel, legislaţia procesuală nu prevede nicio o măsură „coercitivă” ce poate fi luată în acest sens de instanţa de control judiciar (nefiind trasate nici limitele legale ale puterii discreţionare a judecătorilor), ne întrebăm retoric: care este pârghia legală menită să garanteze şi să asigure calitatea hotărârii judecătoreşti (sub aspectul corectitudinii şi suficienţei motivării sale), ceea ce în esenţă condiţionează şi calitatea actului de justiţie? La o privire de ansamblu, constatăm că o astfel de pârghie juridico-normativă nu există. Ca urmare, cea mai relevantă consecinţă a acestei *lacune normative*, cu regret, este *arbitrariul judiciar*, care liber poate să camufleze şi genereze întreg spectrul de abuzuri şi acte de corupţie din partea judecătorilor (de la toate nivelele sistemului judecătoresc)!

Plecând de la această constatare, este evident că *contracararea arbitrariului judiciar* trebuie să pornească de la *prevenirea* acestuia prin asigurarea calităţii, plenitudinii şi eficienţei normei juridice ce reglementează conduita judecătorului

în procesul de înfăptuire a actului de justiţie. Cel mai optim instrument aplicabil în acest scop este *expertiza juridico-criminologică* a actelor normative. Indubitabil, doar o bună instrumentare a acestei expertizări poate contribui substanţial la eficientizarea *politicii anticrimă* a statului la acest nivel (şi nu doar).

Pe final, vom sublinia că cea mai mare eroare a autorităţilor la moment este ignorarea în activitatea acestora a potenţialului pe care îl oferă *criminologia*, întrucât instrumentarul oferit de această ştiinţă este inestimabil.

Dar totodată, trebuie să fim conştienţi că acesta poate fi eficient doar în mâinile unor *criminologi* bine pregătiţi. De aceea, statul trebuie să se preocupe atât de susţinerea dezvoltării *criminologiei* ca ştiinţă şi implementarea eficientă a rezultatelor acesteia în practica sa, cât şi de finanţarea programelor de formare profesională a *criminologilor* şi promovarea acestora. Or, o adevărată reformă, dacă se vrea a fi efectivă şi eficientă, trebuie să înceapă de la formarea suportului ştiinţific necesar în domeniu şi a profesioniştilor competenţi şi apţi să-l implementeze corect în practica vieţii sociale.

Referinţe:

1. БОСХОЛОВ, С.С. Роль криминологии в обеспечении национальной безопасности. В: Prologue: Law Journal, 2016, № 2. [Accesat: 26.01.2023] Disponibil: https://cyberleninka.ru/article/n/rol-kriminologii-v-obespechenii-natsionalnoy-bezopasnosti.
2. IACUB, I., COSTACHI, Gh. Criminologia şi criminologul: pilonii fundamentali ai politicii anticrimă a statului. În: „Omul, Criminologia, Ştiinţa”, materiale ale conferinţei ştiinţifice internaţionale din 24.03.2023, Institutul de Criminologie. Chişinău: S.n., 2023, p. 87-91.
3. ТАМБОВЦЕВА, Г.М. Роль криминологии в юридическом образовании. В: Подготовка кадров для силовых структур: современные направле-ния и образовательные технологии, материалы семнадцатой всерос. научн.-метод. конф. Иркутск: ФГКОУ ВПО ВСИ МВД России, 2012, p. 169-170.
4. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională şi al specialităţilor în învăţământul superior nr. 482 din 28.06.2017. În: Monitorul Oficial nr. 216-228 din 30.06.2017 (modificat prin Hotărârea Guvernului nr. 332 din 18.05.22, MO151-157/20.05.22).
5. IACUB, I. Rolul politicii penale în prevenirea criminalităţii. În: Особенности адаптации законодательства Молдовы и Украины к законодательству Европейского Союза, международная научно-практическая конференция, 27-28 марта 2015. В 2-х частях. Ч. 2. Кишинев: S.n., 2015, p. 45-49.

6. Legea privind actele normative nr. 100 din 22.12.2017. În: Monitorul Oficial nr. 7-17, din 12.01.2018 (modificat prin Legea nr. 374 din 29.12.22, MO13-16/20.01.23).
7. IACUB, I. Expertiza actelor normative: tipologie şi particularităţi. În: Scientific Collection «InterConf», (65): with the Proceedings of the 4 th International Scientific and Practical Conference «Global and Regional Aspects of Sustainable Development» (July 6-8, 2021). Copenhagen, Denmark: Berlitz Forlag, 2021, p. 83-93.
8. IACUB, I. Expertiza anticorupţie: esenţă şi particularităţi. În: Justiţia – pilon fundamental al edificării statului de drept, materiale ale conferinţei ştiinţifice naţionale cu participare internaţională din 19 octombrie 2022. Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălţi. Bălţi: S.n., 2023, p. 265-280.
9. IACUB, I. Expertiza criminologică – o nouă tendinţă în cercetarea, învăţământul şi practica criminologică. În: Ştiinţa, învăţământul şi practica prevenirii criminalităţii (culegere de rapoarte şi comunicări ale unor conferinţe ştiinţifice)/ Institutul de Ştiinţe Penale şi Criminologie Aplicată. Chişinău: S.n., 2022 (CEP USM), p. 191-203.
10. Studiu. Expertiza anticorupţie 2019-2020: eficienţă, costuri, impact. Centrul Naţional Anticorupţie. Chişinău: 2021. [Accesat: 26.01.2023] Disponibil: https://cna.md/public/files/Studiu_Expertiza_Anticorupie_2019_-_2020_web.pdf
11. IACUB, I. Efectul victimizant al dreptului: abordare juridico-criminologică. În: Repere privind victimologia, victimizarea şi victimele în/din România (ediţia a II-a), conferinţă ştiinţifică naţională cu participare internaţională, din 26 noiembrie 2021 (Universitatea „Spiru Haret”, Bucureşti). Coord: Aura Marcela Preda. Craiova: Sitech, 2022, p. 210-233.
12. IACUB, I. Criminologia legii şi expertiza criminologică a legii – noi tendinţe în cercetarea, învăţământul şi practica criminologică. În: Analele Ştiinţifice ale Universităţii „Alexandru Ioan Cuza” din Iaşi, Tom LXVIII, Supliment 1, Ştiinţe Juridice, 2022, p. 119-132.
13. IACUB, I. Efectul victimizant al actului de justiţie. În: Repere privind Victimologia, victimizarea şi victimele în/din România (ediţia a III-a), Societatea Română de Victimologie, Bucureşti (28-29 octombrie 2022) / Aura Marcela Preda (coord.). Craiova: Sitech, 2023, p. 151-164.
14. IACUB, I. Motivarea hotărârilor judecătoreşti – garanţie fundamentală a calităţii actului de justiţie. În: Relaţii Internaţionale Plus, 2020, nr. 2, p. 102-108.
15. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225 din 30.05.2003 (Monitorul Oficial din 12.06.2003, nr. 111-115). Republicat în Monitorul

Oficial al Republicii Moldova din 03.08.2018, nr. 285-294.
16. BOROI, G., STANCU, M. Drept procesual civil. Vol. I. Bucureşti: Hamangiu, 2015. 575 p.
17. Drept procesual civil. Partea specială. Curs universitar: Coord. E. BELEI. Universitatea de Stat din Moldova. Chişinău: S.n., 2016. 492 p.
18. Legea pentru modificarea Legii nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor nr. 136 din 19.07.2018. În: Monitorul Oficial nr. 347-357 din 14.09.2018.
19. Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor nr. 178 din 25.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 238-246 din 15.08.2014.
20. Opinie comună referitoare la proiectul de lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor din Republica Moldova (nr. 755/2014 – CDL-AD(2014)006), adoptată de Comisia de la Veneţia la cea de-a 98-a Sesiune Plenară (Veneţia, 21-22 martie 2014).
21. GRECU, P., HRIPTIEVSCHI, N. Analiza legislaţiei şi practicii privind răspunderea disciplinară a judecătorilor 2015-2016. Chişinău, 2016. 70 p. [Accesat: 26.01.2023] Disponibil: http://crjm.org/wp-content/uploads/2016/11/CRJM_2016.11-DPP-Raspundere-disciplinara_fin.pdf
22. COZMA, D. Răspunderea judecătorului în România şi Republica Moldova: Monografie. Chişinău: S.n., 2019 (Tipografia „Print-Caro”). 488 p.